

تحلیل نابرابری فضایی خدمات شهری با رویکرد توسعه پایدار (مطالعه موردی: شهرستان های استان مازندران)

هاجر سلمانی جلودار، سعید رویین تن*، مهدی احساسی خواه، علی حاجی زاده،

۱- دانش آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه محقق اردبیلی h.salmani1986@gmail.com

۲- دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه ریزی آمایش سرزمین دانشگاه تهران، saeid6712@yahoo.com

۳- دانش آموخته کارشناسی ارشد برنامه ریزی آمایش سرزمین دانشگاه تهران

۴- دانش آموخته کارشناسی ارشد شهرسازی دانشگاه شیراز

چکیده

امروزه در کشور ایران، مسئله توزیع نامناسب خدمات عمومی شهری در شهرهای مختلف نگران کننده شده است. یکی از مهم ترین پیامدهای رشد شتابان شهرنشینی و توسعه فیزیکی شهرهای کشور در دهه های اخیر از هم پاشیدگی نظام توزیع مراکز خدماتی شهری بوده که زمینه ساز نابرابری اجتماعی شهروندان در برخورداری از این خدمات شده است؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش تحلیل نابرابری فضایی خدمات عمومی شهری با رویکرد توسعه پایدار می باشد؛ در این پژوهش ابتدا اطلاعات و آمار مورد نیاز در ارتباط با زیرساخت های مربوط به خدمات شهری در سطح شهرستان های استان مورد مطالعه جمع آوری گردیده و در نرم افزار گسترده Excel بانک داده ها تشکیل شد؛ سپس رتبه بندی شهرستان ها از طریق مدل تصمیم گیری چند معیاره TOPSIS تعیین گردید و در نرم افزار ArcGis10.3 به صورت نقشه نشان داده شده. در نهایت، نحوه توزیع زیرساخت های خدماتی شهری با استفاده از خودهمبستگی فضایی در فضای GIS در سطح شهرستان ها تعیین گردید. نتایج تحقیق نشان داد که شهرستان آمل با ۰/۷۶۹ درصد برخورداری جزو برخوردارترین و شهرستان سیمرغ با ۰/۰۳۴ درصد جزو محروم ترین شهرستان از نظر زیرساخت های خدمات شهری در استان مازندران می باشند؛ بنابراین نحوه توزیع زیرساخت های خدمات شهری در سطح استان مازندران به صورت تصادفی بوده است.

واژه های کلیدی: تحلیل نابرابری فضایی، خدمات شهری، خودهمبستگی فضایی، استان مازندران

۱- مقدمه

برای اولین بار در تاریخ بشر، در سال ۲۰۰۷ سهم جمعیت شهرنشین دنیا از مرز ۵۰ درصد کل جهان فراتر رفت و تا سال ۲۰۳۰ بیش از ۳ میلیارد نفر نیز به این رقم اضافه خواهد شود. (Pietro et al, 2005 :11), دست یابی به توسعه همه جانبه و پایدار مقوله ای است که طی سال های اخیر، بخش عمده ای را از تلاش دانشمندان را به خود معطوف داشته است. بررسی نابرابری و وجوه مختلف آن در محدوده های جغرافیایی متفاوت در سال های اخیر مورد توجه برنامه ریزان قرار گرفته است. یکی از موارد نابرابری، نابرابری فضایی است (علیزاده، ۱۳۹۰) مطالعات نشان می دهد که مشخصه شهرنشینی امروزه به ویژه در کشورهای جهان به ویژه در حال توسعه، ناموزونی و بی عدالتی در توزیع خدمات و امکانات است. (کاستلز ۱۹۷۷، رابرتس ۱۹۷۸، گولگر ۱۹۸۲، آرمسترانگ و مک گی، ۱۹۸۵) این نابرابری های فضایی در سه سطح ۱- نابرابری در فرصت های امرار معاش در بخش های شهری و روستایی ۲- نابرابری از یک شهر تا شهر دیگر به دلیل تمرکز منابع محدود در پایتخت ها ۳- نابرابری اقتصادی درون شهری میان توده ها و یک گروه کوچک نخبه توانگر (وارثی، ۱۳۸۶: ۲)